

ILGÜN

ایل گون

No. 2 Juni 1997

شماره ۲ خرداد ۱۳۷۶

Iran jemhuriyet
başlygynyň saýlawy

Habarlara görä täzelikde iranda jemhuriyet başlygynyň saýlawy geçirildi. Bu saýlawyň netijesinde aýatollah Hatamy iranyň jemhur başlygyna saýlandy. Bu saýlawyň 4 kandidaty bardy. Natyk-nuri, yslamy jemhuriyeginiň ýolbaşçysy bolan aýatollah Hameneýi tarapdan ykjam goldansada, saýlanmady. Iranlylar bu hereket bilen yslamy ýolbaşça düýpli baş egmân, eýsem öz aýratyn islegleri bardygyny görkezdiler. Türkmen halkynyň bu saýlawga goşulyp, saýlamana haky bolup, saýlanmana haky yokdy. Sebäbi iranyň esasy kanuny boýunça diňe şyýga mezhebli bolanlar, jemhuriyet başlygyna saýlanyp bilýärler. Yagny iranda başga mezhebli bolanlar ikinji derejeli adamlar hökmünde saýlyýarlar. Şeýle bir düzgün halkara ynsanlar hukuklarynyň tersinedir.

آدرس ما :

در شماره آینده

ضرورت همیاری و تکیه بر
توان خود

این امر که ملت ترکمن در ایران دردی عمیق و ستمی بزرگ را متحمل میگردد واقعیتی است که بوده و هست. تحت حکومت پهلوی زمینهای مزروعی آنها غصب شده و فرهنگ، آداب و رسوم وی مسخ میگردید. سرزمین ترکمن بین استانهای مختلف تقسیم گردیده بود تا بدینوسیله ترکمنها حتی از داشتن یک مرکزیت اداری هم محروم شده و از این نظر نیز دچار پراکندگی گردند.

رضا خان میر پنج در آغاز حکومت خود بعد از درگیریها و لشکرکشیهای متعدد توانست بر این ملت غالب گردد. با اینکه حرکتیهای حق طلبانه اجتماعی از جانب حکومت شاه با قساوت تمام سرکوب میشد. حرکات پراکنده ای بر علیه این ظلم و ستم به اشکال گوناگون سر بر می آوردند. مقاومت خونین دهقانان ترکمن در مقابل غصب زمینهایشان در سالهای ۳۹-۴۰ و بعد از آن چنان ابعادی یافته بود که شاه سرلشکر مزین را بعنوان نماینده مخصوص به منطقه اعزام نمود.

در سالهای قبل از انقلاب تحولاتی که در ایران میگذشت ناموزون بودند. از طرفی دیکتاتوری و سرکوب و از سویی دیگر بنا به بافت اقتصادی جامعه دستاوردهای علمی و صنعتی غرب در ایران میبایستی گسترش می یافت. در اثر این رشد اقتصادی و برخی اصلاحات دیگر قشرمتوسطی شکل میگرفت. ملت ترکمن نیز بعنوان بخشی از جامعه ایران علیرغم اجحافات رژیم نمی توانست جدا از این

ادامه در صفحه ۲

در این شماره میخوانید:

مقالات :

- ضرورت همیاری و تکیه بر توان خود
- سوقصد به جان آقای ارزانش و دهن
کچی جمهوری اسلامی ایران به غرب و
دادگاه میکنونوس

Durmus we men -

Iran jemhuriyet baslygynyn -
saylawy

Ak-Mayan kos egi -

- فرهنگ شاعران ترکمن

- مصاحبه با آقای ارزانش

ترجمه : (قسمت دوم)

- آسیای میانه . تحولات در جمهوریهای
تاجیکستان . ازبکستان . ترکمنستان و
قرقیزستان پس از استقلال

- معرفی کتاب

- پاسخ به نامه ها

- اخبار

ضرورت همبازی

تحولات باشد. در این راستا نیز بسیاری از جوانان ترکمن به دانشگاهها و مدارس عالی راه یافته و نیروی روشنفکر نوینی پایه عرصه وجود نهاد که با نیروهای روشنفکر ملّتهای دیگر در تماس و ارتباط قرار گرفت.

ملّت ترکمن بطور عموم چندین تجربه تاریخی بزرگی را پشت سر گذاشته بود. از اعلام جمهوری ترکمنستان تا جنبش عمومی در سال ۲۲. عدم فرارویی جنبش ترکمنها با وجود تجارب مشارکت عمومی در خیزشهای قبل از انقلاب بهمن به جنبشی با ویژگیهای ملّی که سازماندهی ویژه خود را می طلبید. ناشی از فقدان سازمان سیاسی سنّتی ملّی و از جانبی دیگر فشار و اختناق ددمنشانه رژیم شاهنشاهی بود که مانع انتقال این تجارب مبارزاتی از نسلی به نسل دیگر گردید.

در سالهای ۵۶-۵۷ همزمان با اوجگیری اعتراضات توده ای مردم در سراسر ایران علیه رژیم شاه، ترکمنها نیز برای احقاق حقوق ملّی خود از جله پسگیری زمینهای غصب شده بپا خاستند و جامعه ترکمن آبستن تلاطم گسترده ای بود. ولی جامعه ترکمن از نظر اجتماعی - سیاسی وضعیت متناقضی با شرایط موجود داشت. ملّت ترکمن بعنّت سیاستهای ضدّ ملّی شاه نتوانسته بود تشکلهای سیاسی اجتماعی خاص و مستقلّ خود را برپا نماید. آگاهی سیاسی همانند سایر مناطق ایران پایین بوده. از طرفی احساسات ملّی جریحه دار بود و از جانبی دیگر پایه های ستم ستمگر متزلزل گردیده و در سراسر ایران تظاهرات بر علیه رژیم شاه صورت میگرفت. ملّت ترکمن نمی توانست بی تفاوت بماند و بی تفاوت نیز نماند. مسئله مهم چگونگی رهبری و هدایت مسیر این جنبش بود. ملّت ما با این ویژگیهای خود بدنبال ناچگی ای میکشت که تحت رهبری وی همه آرزوهای سیاسی و اقتصادی خود را برآورده نمیکرد. این میان اکثریت نیروهای ترکمن که نقش موثری در این داشتند در مجموع آمال خود

را در جنبش چریکهای فدایی دیدند و بالطبع ملّت ترکمن نیز بدنبال فرزندان روشنفکر خود بود. روشنفکران ترکمن شیفته صداقت و فداکاری جنبش چریکها بودند. بدین ترتیب چریکهای فدایی در جنبش ملّی ما راه یافته و رهبری آنرا بعهده گرفتند. اما چریکهای فدایی هیچ ایده و سیاست روشن و مشخصی برای مسئله ملّی نداشت سازمانی با ذهنیت، نظرات و سیاستهای کاملاً غیر دمکراتیک و بدون کوچکترین آگاهی نسبت به مسائل ملّی. رهبر جنبشی گردیده بود که باید با بیشترین سطح دمکراسی و آگاهی به پیش برده میشد. در سالهای ۵۷ و ۵۸ در دوره ستاد با تأکید و پافشاری بر اصول اعتقادی خود و با تأکید یکجانبه بر مبارزه طبقاتی بخش عمده ای از نیروهای جنبش ملّی را از خود راند. تلاش در جهت گردآوری نیروهای ترکمن نبود. در دوره دوم در سالهای ۵۹ و ۶۰ این اصول و اعتقاد خود را به کناری نهاده و ارزشهای جنبش ملّی ترکمن را به پای آنچه که سیاست می نامیدش قربانی نمود.

اکنون که بعد از گذشت سالیانی چند به وقایع آندوره از جنبش می نگریم شاید بتوان گفت آنچه که بر ما گذشت، با توجه به ویژگیها و شرایط اجتماعی آندوره ما شاید غیر از این نمیتوانست باشد.

با سرکوب و قلع و قمع هرآنچه باقیمانده جنبش ملّی در سال ۶۱ عملاً آن مقطع بپایان رسید. بخش عمده ای از روشنفکران و تحصیل کردگان ترکمن و بسیاری که آرزوی بهبود زندگی ملّت خود را داشته و در این مسیر گام برداشته بودند، مجبور به مهاجرت گردیدند. با شروع مهاجرت وضعیت جدیدی عمدتاً در بین روشنفکران ترکمن بوجود آمد. آنان علل شکست این جنبش را مورد بحث قرار دادند و در این راستا به امر ضرورت یک تشکیلات ملّی و مستقلّ پی بردند. تشکیلات مستقلّ بوجود آمد و اعلام گردید. این یک نیاز جدی جنبش ما بود. باید که به نیروی خود تکیه میکردیم. خیر این اقدام در بین روشنفکران ترکمن در ایران پیچیده و با استقبال روبرو گردید. در مقابل هر

سو قصد به جان آقای ارزانش در عشق آباد و دهن کجی جمهوری اسلامی ایران به غرب وادگاه میکونوس

هنوز کوس رسوایی ایران در عموم عالم به خاطر دادگاه میکونوس گوش جهانیان را کر کرده بود که نقشه قتل دیگری چیده شد. شاید جمهوری اسلامی زمان مناسبی را برای ترور خود انتخان نکرده بود و یا شاید با این جنایتش می خواست نشان دهد که وقعی بر تصمیمات و فشار افکار عمومی جهان نمی گذارد و به هیچ صراطی مستقیم نیست.

در تمام جنایات و ترورهای جمهوری اسلامی ایران این نکته را نباید فراموش کرد که هدف اصلی این ترورها علاوه بر افراد سرشناس اپوزسیون ایران همیشه متوجه سران و رهبران اقلیت های ملی و مذهبی ایران نیز بوده است. سو قصد نافرجام علیه جان آقای ولی محمد ارزانش ادامه جنایات جمهوری اسلامی ایران در داخل کشور می باشد. قتل روحانی سنی بلوچ عبدالعزیز کاظمی و قتل ملامحمد ربیعی روحانی کرد که در دومین گزارش سازمان ملل متحد درباره ایران نامشان انتشار یافته، نشانگر آن است که جمهوری اسلامی برای بقای خود دست به جنایات و قتل کسانی می زند که در میان مردم نفوذ دارند و با بحرانی شدن اوضاع اقتصادی ایران بیم دارد که این افراد تبدیل به خاری در چشم جمهوری اسلامی گردند.

شاید جمهوری اسلامی ساده لوحانه تصور کرده است که ترور ارزانش خارج از اروپاست و کسی بویی از آن نخواهد برد و مقامات ترکمنستان هم همیشه دوست و همسایه صلح طلب، ایشان بوده است آن را نادیده خواهد گرفت. بنا به گزارشی از عشق آباد قرار است که بزودی بین ایران و ترکمنستان قرارداد استرداد جنایتکاران هم امضا شود. جمهوری اسلامی حتی منتظر تصویب این قرارداد هم نگردیده است و به قول وادعای خود این جنایتکاران را به کنج سیاهچالها و تاریک خانه های خود بازگرداند. ادامه در صفحه ۹

Durmuş we men

Aý aýdyňlyk , ýyldyzlar
asmany bezäp ony ertekileriň
şaherine öwürüpdür. Ajaýyp
bir zat bu durmuş . Günler
gelip gidýär , aýlar , ýyllar
hem . ýaşayyş öz ugruna
barýar .
Durmuş , ýaşayyş , men , siz
,biz,bizler , sizler , yöne
bir sözmi ? Ya-da janly ,
wagyt dowamynda ösiän ,
üýtgäp-özgerýän ,
kämilleşýän mazmunlarmy ?
Men kim ? Nireden gelip nirä
barýaryn ? Nirede duryn ?
Soraglar , ýene-de soraglar .
Men özümi häzirki zamanyň
şertleriniň çäginde tanap
şoňa gowanasym gelýär . Her
bir zady boluşy ýaly görüp ,
ony öz durmuşynda , garşa
alyp bilsem , ýaşayyşy
tanamagyň köpsanly
başgançaklarynyň
ilkinjilerinden birine aýak
basdym diýip gümän edýärin .
Her bir mazmun şol sanda
özgeriş , garaýyş , öňegidiş
sözleri hem her zaman özine
görä , zamanyň şertlerine
görä many tapypdyrlar .
Pyragynyň dilinden eşitsek:
„Altmyş başly , ala garly
daglardan
Duman göçer , ýagmyr geçer
, sil galmaz „
Egerde hemme zat öz
durmuşynda galman , eýsem
özgerýän bolsa , menä at
münüp , aty söýip , depe-dagy
gezip , tebigatyň gursagynda
önip-ösen bolsam , tebigat öz
boluşyny janyma siňdiren
bolmaly . Tebigatyň
owadanlygy hem onuň dürli-
dürli görnüşinde bolup ,
kämilleşmegi onuň
garşylyklaryndadyr . ýa-da

men Pyragynyň sözlerine
görä:

„Nadan menem , düşdüm
pelek toruna
çoh garaşdym , ajap eýyam
gelmedi „

„Ajap eýyama“ garaşyarynmy
?

Gür jeñnellikde dürli-dürli
otlar hem-de uly baglara görä
haas kiçi ösümlükler nähili
öşýärlerkä ?

Olar nähili bolsa-da öz
töwerek-daşlarynyň şertlerine
görä , özerkinli ýaşamagyň
ýoluny tapýarlar .

Meniň pikrimiň çatdygyna
görä , özerkin bolmak , ilki
bilen özüni tanamak , özüne
ynanmak , ikinji beýlekileriň
barlygyny öz deñiinde görmek
, hem-de şu garaýyşy amala
aşyrmakdadyr . Gijäniň epesli
wagty geçen bolmaly al
asmanyň aşagynda otyryn ,
ýyldyzlary sanaýanmy ýa-da
samanýolunda özüme ýoldaş
gözleýärinmi ? On-ha Kemine
barýar ýyrtyk donyny egnine
atyp , Tahir hem Zöhre bilen
Mahim janyň arasynda iki
arada galypdyr . Gülkim
tutýar öz-özüm bilen
hiňlenýärin . Tahiriň ýagdaýy
hem yeñil bolmaly däl how .

Ýaz

تصاویر در صفحه آخر:

از شبکه اینترنت

گرفته شده است .

مصاحبه با آقای ارزانش

در این شماره از نشریه ایل گون
مصاحبه آقای ارزانش را که در کتاب ،
زندگی و مبارزات خلق ترکمن ، از
انتشارات ، کانون فرهنگی - سیاسی خلق
ترکمن ، و ستاد مرکزی شوراهای ترکمن
صحرا ، که در بهمن ماه سال ۱۳۵۸
انتشار یافته . از نظر خوانندگان می
گذرانیم .

مصاحبه با آقای ولی محمد

آخوند ارزانش (یکی از
روحانیون ترکمن)

س - ممکن است خود را معرفی کنید؟
ج - من ولی محمد ارزانش هستم چهل و
یک ساله . ترکمن و حنفی مذهب هستم.
فارغ التحصیل دانشکده ادبیات می باشم
و در دبیرستان های کنبد تدریس می
کنم . یکی از پنج نماینده ترکمن ها
برای مذاکره با دولت هم هستم .

س - اوضاع ترکمن صحرا و علت
جنگ کنبد را چه می دانید ؟

ج - ترکمن صحرا منطقه وسیعی است که
از دریای خزر تا جرجلان را دربر می
گیرد . ترکمن ها جمعیتی در حدود یک
میلیون نفر می باشند . مهمترین مسئله
ترکمن ها . ، مسئله ارضی ، است در
سالهای پیش به شکل کاملاً ظالمانه و
ناچوانمردانه ای خلق ترکمن تحت
وحشتناکترین ستم های طبقاتی . ملی و
فرهنگی و مذهبی بود . زمینهای دهقانان
به وسیله عمالان رژیم سابق غصب می
شد . در مدارس زبان ترکمنی تدریس
نمی شد . داشتن یک کتاب که به زبان
ترکمنی نوشته شده بود جرم بزرگی به
حساب می آمد . فقه تسنن در مدارس
تدریس نمی شد و ..... به علت ستم بیش
از حدی که به خلق ترکمن می رفت .
روستائیان ترکمن صحرا مانند اکثر
روستائیان ایران نسبت به انقلاب ایران
بیگانه بودند . اما به شهادت تاریخ . خلق
ترکمن . همیشه به شکل های مختلف
برای احقاق حق خود مبارزه کرده است .
و وقایع کنبد جز این علتی ندارد . آنچه
خلق ترکمن می خواهد و برایش مبارزه
می کند هیچگونه مفایرتی با اسلام و
قوانین بین المللی ندارد . تا همین چندی
پیش می گفتند که کلمه خلق ، کمونیستی

باشند . این مسئله را چگونه می بینید؟

ج - خلق ترکمن سنی و حنفی مذهب است . ما از امام ابوحنیفه پیروی می کنیم . آخرین مجتهد حنفی در قرون سوم و چهارم می زیست . می دانید که مجتهد شرایط فراوانی باید داشته باشد . به علوم عصر وارد باشد . در حال حاضر شخصی با چنین مشخصات در میان حنفی ها وجود ندارد . در نتیجه به علت نبود مجتهد . فتوای هیچکس واجب الاطاعه نیست . با توجه به این ویژگی هاست که مردم روحانیونی چون آیت الله نقش بندی را طرد می کنند . هر کس که در راه خواستهای خلق ترکمن مبارزه کند دوست ترکمن هاست . هیچ آخوندی حق ندارد از جانب ترکمن ها حرف بزند .

س - نظرتان درباره جمهوری اسلامی چیست ؟

ج - ایران کشوری اسلامی است و مسلما جمهوری ایران هم جمهوری اسلامی خواهد بود . این جای بحث ندارد اما حرف بر سر این است که تحت نام جمهوری اسلامی چه می خواهند بکنند . من معتقدم که دولت اول می بایستی مجلس موسسان را تشکیل می داد و این مجلس قانون اساسی را تدوین و به رای مردم می گذاشت . آنچه تاکنون درباره جمهوری اسلامی گفته شده همگی اظهارنظرهای شخصی است و اصلا خلق ترکمن نمی داند که جمهوری اسلامی با او چه رفتاری خواهد داشت . اما اگر اول قانون اساسی را مجلس موسسان برگزیده ملت تدوین کرده بود آن وقت خلق های ایران به طور مشخص می دانستند که حکومت آینده منافع آنها را تامین خواهد کرد یا نه . آن وقت می توانستند رای مثبت و یا منفی بدهند . در حالی که مسئله را طوری جلوه داده اند که مسلمان باید به جمهوری اسلامی رای بدهد . یعنی رای مثبت به جمهوری اسلامی یکی از شروط مسلمانی است در حالیکه از نظر قرآن شرط مسلمانی شهادتین است .

غاصب باید مال غصبی را پس بدهد و اگر نه محرومین می توانند با توسل به زور و یا قانون مال غصب شده شان را پس بگیرند . وقتی زمزمه بازپس گرفتن زمینها بلند شد . زمین داران به دست و پا افتادند . جنگ به تحریک زمینداران و کمیته اسلامی گنبد شروع شد و علت آن هم مقابله با خواست های قانونی خلق ترکمن بود .

س - وقتی که حجت السلام امید و شریعتی و رادنیا به گنبد آمدند حتماً به عنوان نماینده دولت این مسائلی را هم که شما طرح کردید بررسی کردند . آنها به چه نتیجه ای رسیدند . چرا نتوانستند جلوی جنگ را بگیرند؟

ج - آنها مسئله ترکمن ها را نفهمیدند . خواست خلق ترکمن دستیابی به حقوق پایمال شده فرهنگی . اقتصادی . اجتماعی و سیاسی خود می باشد . آنها مرتب می گفتند که ما با هم برادریم . این درست . ما با هم برادریم . ولی واقعیت هایی وجود دارد که نمی توانیم نادیده شان بگیریم . واقعیت این است که خلق ترکمن از چند جانب تحت ستم است . واقعیت اینکه ترکمن سنی است . درست است که شیعه و سنی برادرند اما مرزی این دو را از هم جدا می کند . این مرز برادری را نفی نمی کند ولی وجود دارد . باید به آن توجه کرد با گفتن این که ما با هم برادریم پس مسئله زمین را فراموش کنید . نتیجه ای جز برافروختن خشم خلق ترکمن ندارد . آیا ما با هم برادریم که تحت تابعیت شما باشیم . یا اینکه برادریم زیرا که برابریم .

چرا افراد کمیته اسلامی به میتینگ کاملاً قانونی خلق ترکمن حمله مسلحانه می کنند . نمایندگان دولت مسئله ما را نفهمیدند . می خواستند « مسئله زمین » را مخدوش کنند تا مالکیت های بزرگ حفظ شود... خلاصه آنها مرتب تکرار می کردند که ما با هم برادریم و با هم اختلاف نداریم . آیا با گفتن این که ما با هم اختلاف نداریم . در واقعیت تغییری داده می شود؟

س - گویا در تسنن مرجع تقلید به آن شکل که در شیعه مطرح است وجود ندارد . در اینصورت تبعیت از روحانیان تنها و تنها در صورتی است که روحانیان بیانگر خواستهای مردم

است و آنها از خواستهای (خلق ترکمن) صحبت می کنند . کمونیستند اگر خلقی به حقوق خود واقف شد و برای آن مبارزه کرد دیگر با این حيله ها نمی توان جلو او را گرفت .

س - تقریباً در تمام ایران شایع شده که مسئله ترکمنها به تحریک و توطئه کمونیستها و ساواکیها بوده است . با این حساب شما نقش کمونیستها را رد می کنید؟

ج - حساب ساواکی ها که روشن است . این استدلال کاملاً غیر اصولی است . و اما کمونیستها . چند ماه پیش عده ای از جوانان ترکمن مرکزی به نام (کانون فرهنگی و سیاسی خلق ترکمن) درست کردند . این کانون که با هدف به دست آوردن آزادی های فرهنگی و سیاسی برای خلق ترکمن بوجود آمده نقش مهم و موثری درباره خواستهای فرهنگی و سیاسی ترکمنها داشته . عده ای از روحانیان مرتجع ترکمن که همیشه عامل سرمایه داران بوده اند اعلامیه ای منتشر کردند که در واقع این کانون را تکفیر نمودند . در صدر آنها حاج آنه قلیچ نقش بندی می باشد . زمینداران بزرگ مبارزه خود را با این کانون از طریق این آخوندهای مرتجع انجام می دادند . و شایع کردند که این خلق ترکمن نیست که مبارزه میکند بلکه عده ای کمونیست می باشند . سرمایه داران توطئه کردند که یک روحانی سنی را علم کنند تا بتوانند از طریق فتوای او مقاصدشان را عملی نمایند . هدف اینها خفه کردن مردم از طریق مذهب بود که موفق نشدند .

س - اعلامیه ای که به امضای ۱۴ تن از روحانیون سنی رسید چه تاثیری بر مردم گذاشت ؟

ج - این اعلامیه حقوق مردم ترکمن را نادیده می گرفت و کاملاً ارتجاعی بود و نتیجه اش این شد که جناب آیت الله نقش بندی سرکرده این گروه هم اکنون فراری است .

س - چطور شد که گنبد در آتش جنگ شعله ور شد ؟

ج - عرض کردم که مهمترین مسئله خلق ترکمن . مسئله زمین است . و همه می دانند که در رژیم سابق بسیاری از زمینهای خلق ترکمن به وسیله سرمایه داران غصب شد . اسلام حکم می کند که

نویسنده : حسین صمدی

کتابشناسی فارسی او- در کتابها

فرهنگ شاعران ترکمن - آزادی

A.za.di آزادی تخلص دولت محمد II

فرزند مختومقلی I، مشهور به قارری

ملا قاری ملا، حاجی لر (اکنون

مینودشت) ۱۱۱۲-۱۷۰۰- آق توقای در

مینودشت ۱۱۷۲-۱۷۶۰. آموزگار و شاعر

ترکمن از قبیله کولان. مؤلف

مقدمات علوم را نزد پدر فرا، پس از آن

به خیره رفت و تحصیل خود را دنبال

کرد و در همان شهر بساط تدریس

گسترده. سپس به سرزمین خود بازگشت

و به بنیاد مدارس مذهبی و تدریس

پرداخت. وی از دو همسر خود هشت

فرزند داشت که مختومقلی فراغی شاعر

بلند آوازه ترکمن (۱۷۳۲-۱۷۹۸\۱۷۹۰)

سومین از شش فرزند وی از همسر

نخستین. اورازکل بود.

آزادی در بهسازی اقتصاد کولانها از

راه آموزش و توسعه کشاورزی کوشش

بسیار کرد. دولت محمد آزادی. نور

محمد عندلیب (-۱۷۷۰). مختومقلی فراغی

و گروهی دیگر از شاعران و نویسندگان

ترکمن در جدایی زبان ترکمنی از زبان

ادبی چغتایی \جغتایی و بنیاد زبان

ترکمنی نوین نقش ارزنده ای داشتند.

وی در روستای آق توقای \ آق توقه در

گذشت و پیکرش را در همانجا به خاک

سپردند. آرامگاه او و مختومقلی

برجاست. از وی سروده های بسیاری

در قالبهای غزل، رباعی، قصیده و

دیگر انواع شعر بجا مانده است. از آن

میان از "بهشت نامه"، "حکایت جابر

انصار"، "مناجات نامه" و "وعظ آزادی"

می توان یاد کرد. نخستین بار بهشت

نامه در ۲۴ صفحه به کوشش ملا قربان

گورکانی گردآوری و به دست همو به

سال ۱۳۳۲ هجری قمری در بخارا چاپ

شد. مجموعه ای از سروده هایش با نام

سایلاتان اثرلر به کوشش نور محمد

عاشوریور \ آشوراف \ شورمرداوف از

سوی انتشارات علم عشق آباد به سال

۱۹۸۲ در ۲۱۲ صفحه چاپ شده است.

شماری از منابع نام وی را به خطا

دوست محمد آورده اند.

میر دیلمی، ضیاء بیداری ترکستان، کرکان

: مرکز بزرگ اسلامی شمال کشور، پانیز

۱۳۷۱ : ۱۱۶ .

میر دیلمی، ضیاء، ره آورد دیدار از :

حوزه های دینی اهل سنت منطقه کرکان -

کنبد، کرکان : مرکز بزرگ اسلامی شمال

کشور، ۱۳۶۹ : ۲۲ .

میرنیا، علی، ایلات و طوایف درگز، مشهد

: بی نا، ۱۳۶۱ - ۱۳۶۲، ج ۲ : ۲۰۲-۲۰۳ .

میرنیا، علی، طوایف ترکمن در دشت کرکان

و خراسان، مشهد: اطلس، زمستان ۱۳۶۱ :

۲۰۵ - ۲۰۷ .

هیئت، جواد، سیری در تاریخ زبان و لهجه

های ترکی، تهران : نشر نو، ۱۳۶۵ : ۲۸۰ .

Ak-Maýaň köşegi

Garalyp dur gara dagyň dumany,
 ýöne welin ýagmyr bolup ýagmaýar,
 güneş hem illerden öykeli ýaly,
 yhlas bilen birsyhly dogmaýar.

Garry mama ýakýar öýde tezeği,
 tüssesi towlanyp asmana galýar,
 uzak günde çöpe giden oglany,
 aýgyyp, tebsiräp, dolanyp gelýär.

Garaňky gijeler, çyrasyz öýleň,
 ölümsi nurlary titiräp otyr.
 Geçmejek garalyň soňuna garap,
 yaş gelin çagasyn hudylap ýatyr.

Ak-Maýa bozlaýar köşegin ýoklap,
 ädim salýar teşne ýatan çöllere.
 şor gumuň üstünde aýagyn saklap,
 göz aýlaýar bölek-bölek illere.

Yşarmaýar ol illerň yşygy,
 çopan odyň döwler öçiren ýaly.
 şol gijede Ak-Maýaň hem köşegin,
 gurtlar ol dereden geçiren ýaly.

Ak-Maýa dolanýar köşegin gözläp,
 gara gözi hiç mekana ýetenok.
 Sawçy hem gezip ýör ýitigin izlap,
 ýöne heniz gara duman gidenok.

Sawçy 1350

آزمون، یوسف، مبانی دستور زبان ترکمنی،

جلد اول : اصوات، آنکارا : بی نا، ۱۳۵۹ ع .

احمدی، آنه محمد، تاریخچه خلق ترکمن،

کنبد: قابوس نشریاتی، بی تا : ۴۲ .

بدخشان، قربان صحت، نامه های ترکمنی

(ترکمن آدلاری)، کنبد کاووس : یاختی،

۱۳۶۹ : ۵۲ .

بیگدلی، محمدرضا، ترکمنهای ایران، تهران:

پاسارگارد، زمستان ۱۳۶۹: ۲۵۴-۲۵۵، ۲۷۰ .

رئیس نیا، رحیم، کوراوغلو در افسانه و تاریخ

تبریز : نیما، ۱-، ج -۱، ۱۰۹۰-۱۰۹۶ .

سایه ای آرزو

صمدی، حسین، کتابنامه مازندران، ساری:

سازمان برنامه و بودجه استان مازندران،

۱۳۷۲: ش ۴۷۷۷-۴۷۷۸ .

قاضی، مراددردی، شرح حال فارسی

مختومقلی و محمد ولی کمینه، کنبد کاووس:

قابوس نشریاتی، بی تا: ۲-۶، ۱۸ .

قربان صحت اف، قربان دودی، دعوت،

ترجمه ایل کوچی ط کنبد: ایل کوچی،

اردیبهشت ۱۳۶۰ء ۱۰-۱۲، ۲۲-۳۱، ۴۰-۴۲ .

۵۶، ۵۲-۵۰ .

کسرانیان، نصرالله، ترکمن های ایران، متن

و شرح عکس های زیبا عرشی، تهران: بی نا،

تابستان ۱۳۷۰ : ۲۶ .

کلی، امین الله، تاریخ سیاسی و اجتماعی

ترکمنها، تهران: علم، زمستان ۱۳۶۶: ۹۸، ۱۰۳ .

۱۰۶، ۲۴۶ - ۲۴۹، ۲۵۲، ۲۴۶ .

مختومقلی فراغی، زندگینامه و اشعار برگزیده

مختومقلی، به اهتمام عبدالرحمن دیه جی،

تهران : الهدی، ۱۳۷۲، ۲ : ۶ .

مختومقلی فراغی، مختومقلی نینگ کامل

دیوانی، کنبد کاووس : قابوس نشریاتی،

۱۳۶۹ : چاپ پنج : ۲ : ۴ - ۴۶، ۵۸ .

مفتاح، الهامه : ولی، وهاب، نگاهی به

ایرانشناسی و ایرانشناسان کشورهای مشترک

المنافع و محققان، تهران : الهدی : موسسات

مطالعات و تحقیقات فرهنگی (پژوهشگاه)،

۱۳۷۲ : ۱۶۲، ۱۶۴ .

انتشار قسمت اول ترجمه کتاب " آسیای میانه و ... " در شماره قبلی ایل کون مورد انتقاد برخی دوستان قرار گرفت. این امر میتواند ناشی از عدم کفایت توضیح علت ضرورت چاپ این نوشته برای این بخش از دوستان بوده باشد.

همانطور که گفتیم کشور نوپای ترکمنستان از نظر اقتصادی و سوق الجیشی در منطقه آسیای میانه اهمیت بسزایی دارد و بدین خاطر نیز مورد توجه کارشناسان بین المللی دولتهای قدرتمند قرار دارد. این منطقه در آینده میتواند مرکز عمده ترین تغییر و تحولات در عرصه جهانی باشد، همانطور که هم اکنون نیز کم و بیش شاهد این تحولات هستیم. برای مثال میتوان از درگیریهای افغانستان که رابطه مستقیمی با صدور نفت و گاز ترکمنستان دارد نام برد. کانال تلویزیونی دولت آلمان در برنامه ای عنوان "قتلگاه آینده" را به این منطقه داد.

با شناخت نقطه نظرات کارشناسانی که سیاستهای دولتهای غربی بر اساس تحلیل های آنان تعیین میگردد تا حدودی میتوان تغییر و تحولات آتی را پیش بینی نمود. شناخت اینگونه نظرات برای روشنفکران ترکمن یاری میرساند که در عرصه شناخت سیاست بین المللی فعالتر و با آگاهی بیشتری در خدمت جنبش ملی خود که در ارتباط با شرایط و تحولات بین المللی به پیش خواهد رفت، باشد. ترجمه و چاپ اینگونه نوشتارها دقیقاً در این راستا صورت میگیرد و به هیچ وجه به معنی تایید آنها نیست. باید گفت که اینگونه پژوهشها از جانب تحلیل کران کشورهای قدرتمند در چهارچوب منافع اقتصادی و سیاسی آنها صورت می پذیرد. ما به این نوشته نیز در جای خود خواهیم پرداخت.

از آنجایی که ما تلاش میکنیم نشریه ما یک نشریه اطلاعاتی بوده و در خدمت آگاهی بیشتر دوستان قرار گیرد، در حد و توان خود ترجمه اینگونه مقالات را در اختیار خوانندگان میگذاریم. عدم چاپ آن صرفاً بدین خاطر که مطالب آن مورد خوشایند ما نیست علاوه بر این که غیرمنطقی بوده، دنباله روی از حوادث و اتفاقات بین المللی در رابطه با مسائل ملت ترکمن را در سطح عمومی باعث خواهد کردید و عدم درک از این تحولات خواه ناخواه ما را به دنباله روی از جریانات مختلف خواهد کشید که بنفع ما نخواهد بود.

بار دیگر تاکید میکنیم که اینگونه نظرات، نظرات یک فرد عادی که بخشا تحقیقاتی انجام داده و مقاله ای نوشته، نیست، که اگر چنین بود ارزش زحمت ترجمه و چاپ را نمیداشت، بلکه نظری است که بر اساس آنها سیاست دولتی تنظیم گشته و مورد آموزش کارشناسان دیگر آنها قرار میگیرد و این نقطه آغاز ما برای این کار بوده است.

حال در رابطه با نویسنده این کتاب: دکتر Margarethe Muller-Marsall از سال ۱۹۸۶ به عنوان مسئول دایرة انتشارات (Siegel & Verlag) می باشد. تاکنون سه کتاب از وی در این انتشارات به چاپ رسیده است. خانم مارسل

متخصص و صاحب نظر در امور کشورهای شوروی سابق و بویژه آسیای میانه می باشد نظرات وی به عنوان :

(Analysen und Berichte zur Weltpolitik fur Unterricht und Studium)

چاپ می گردد.

برگردان : کمال

اوضاع سیاسی ترکمنستان

صفر مراد نیازف از جمله روسای جمهور کشورهای مستقل و مشترک المنافع است که تحت عنوان رهبر جمهوری از زمان پروسترویکا و علنیت کورباچف مقام خود را حفظ کرده است. وی در سال ۱۹۸۵ میلادی بعنوان دبیر اول حزب کمونیست ترکمنستان انتخاب گردید و تا کنون در مقام اول جمهوری باقی مانده است. وی در ۲۷ اکتبر ۱۹۹۰ میلادی در یک انتخابات مستقیم از سوی مردم به مقام ریاست جمهوری ترکمنستان انتخاب گردید. بنا به منابع ترکمنستان وی ۹۸٪ آرا را کسب نموده است.

رهبری حکومت با ارکان ریاست جمهوری

میباشد. بدین طریق قدرت در جمهوری پیش از استقلال نیز در اختیار نیازف متمرکز گردیده بود. ترکمنستان در ردیف آخرین جمهوریهای شوروی بود که استقلال خویش را پس از کودتا علیه میخائیل گرباچف رهبر پیشین شوروی سابق در ماه اوت ۱۹۹۱ اعلام کرده است. ۲۶ اکتبر ۱۹۹۱ پس از یک فراندوم همگانی ۹۴ درصد مردم ترکمنستان به استقلال جمهوری رأی دادند و از سوی شورای عالی کشور استقلال جمهوری ترکمنستان اعلام گردید.

در ۱۶ دسامبر ۱۹۹۱ میلادی حزب کمونیست ترکمنستان نام خود را به حزب دموکراتیک ترکمنستان تغییر داد و بدین نحو سیستم مقامات دولتی و ساختار حزبی دست نخورده باقی ماند.

در ۱۸ ماه مه ۱۹۹۲ میلادی ۱۷۵ نماینده شورای عالی ترکمنستان که از زمان حاکمیت شوروی انتخاب شده بودند در عشق آباد قانون اساسی جدیدی را تصویب کردند که در آن آزادی احزاب، دموکراسی و حق مالکیت خصوصی وضع گردیده است. همچنین سیستم حکومت ریاست جمهوری (Praesidialsystem) و تقلیل اعضا شورای عالی تا ۵۰ عضو بجای پارلمان کشور از تصمیمات دیگر این اجلاس بود. نیازف شورای مردم را هم وضع نمود که ریاست آنرا خود بعهده دارد. وظایف این شورا مشخص نگردیده است. اعضا آن عبارتند از: شوراهای مردم و نمایندگان مناطق

۲۶ نوامبر دوباره مقام ریاست جمهوری برای پنج سال آینده را بعهدہ گرفت. وی بعنوان رئیس جمهور و همچنین رئیس کابینه و رئیس شورای امنیت کشور و رهبر شورای مردم و فرمانده کل قوا و دبیر اول و رئیس تنها حزب کشور یعنی حزب دمکراتیک خلق است. در دسامبر سال ۱۹۹۴ انتخابات پارلمان کشور صورت گرفت ۵۰ کاندیدای نمایندگی برای ۵۰ کرسی مجلس ثبت نام کردند که در لیست کاندیدای حزب دمکراتیک خلق بودند. بنا به اطلاعات دولت کاندیداها ۹۷ تا ۱۰۰ درصد آرا را دریافت داشتند. کاندیداها مستقلی وجود نداشتند. در صورتیکه ناظرین جریان انتخابات از حوزه های خالی انتخابات گزارش میدادند مقامات رسمی مدعی بودند که تقریباً همه افرادی که شامل حق رأی بودند در انتخابات شرکت کرده اند.

گرچه دوره ریاست جمهوری نیازف تا سال ۱۹۹۷ طول میکشد در ۱۵ ژانویه ۱۹۹۴ از طریق یک فرماندم این دوره تا سال ۲۰۰۲ تمدید شد. با تأیید این همه پرسری توسط پارلمان این کشور بنا به اطلاعات دولت ۹۹٫۹ درصد از اهالی رأی موافق به تمدید این دوره داده اند. یعنی فقط ۰٫۱ درصد در سرتاسر ترکمنستان رأی مخالف داده بودند. از سوی اطرافیان نیازف اعلام میشود که آرا داده شده ثبات سیاسی و ادامه اصلاحات اقتصادی را تضمین میکند. پیش از فرماندم نیازف وعده داده بود که توان اقتصادی ترکمنستان را بالا ببرد و کشور را بر اساس ثروت عظیم ذخایر گاز و نفت به کویت دوم مبدل سازد. خالق بردی عطایف وزیر وقت خارجه ترکمنستان در نوامبر سال ۱۹۹۲ بخاطر اعتراض به فرماندم که از سوی حزب دمکراتیک خلق پیش برده میشد از مقام خود استعفا داد. نیازف که مانع تحولات دمکراتیک شده بود بعد از فرماندم اعلام کرد که ترکمنستان کشور لائیزیستیک میباشد. وی ادعا میکند که در ترکمنستان هیچ شهروندی بخاطر دگراندیشی و عقاید سیاسی تحت تعقیب و یا محبوس نمیکرد. هیچگونه فشاری اعمال نشده و زندانی سیاسی وجود ندارد. وی می افزاید که ترکمنستان مرحله گذاری را طی میکند که در آن به

پارلمان کشور روز تعطیل رسمی و روز جشن عمومی اعلام کردید. وی در سال ۱۹۹۲ سیاست ترکمنیزم را پیش برد که یک ایدئولوژی دولتی بود با کیش شخصیت ترکمن باشی و برنامه ده سال خوشبختی، وی مشخص میگردد. نیازف به ترکمنها وعده برق گاز و آب مجانی برای چند سال آینده داد و با بجای آوردن این وعده هایش طوری نشان داد که گویی اینک ترکمنستان در یک مسیر شکوفایی که در آن همه سهیم هستند کام بر میدارد. در یکی از پلاکاردها بر دیوارها که با سخنان نیازف تزیین شده آمده است که در سیاست ریاست جمهوری بهشت و فردوس خلق نهفته است.

در ترکمنستان نه احزاب مخالف فعالیت می کنند و نه مطبوعات آزاد وجود دارند. بر خلاف اکثر جمهوریهای دیگر در زمان استقلال در ترکمنستان هیچ احزاب ملی کرا و دمکرات شکل نگرفت که بتواند نظام سابق را به عرصه نبرد بکشاند. یگانه گروه مخالف یعنی جبهه خلق که تحت عنوان «آغزی بیرلیک» فعالیت میکرد در سال ۱۹۹۰ ممنوع اعلام شد. محتوای برنامه این گروه شباهت زیادی با جنبش بیرلیک ازبکستان دارد که حمایت از زبان و فرهنگ ترکمنی و حفظ محیط زیست که از جانب اقتصاد تک محصولی پنبه تهدید میشود از رنوس آن میباشد. منتقدین رژیم که در میان مردم شناخته شده بودندیا تحت تعقیب قرار گرفته و در خارج از کشور به سر میبرند و یا اینکه در حبس میباشد. یکی از رهبران آغزی بیرلیک خدای بردی خلیل اف تأکید میکند که در شرایط اختناق کنونی و تحت فشار سازمان امنیت در ترکمنستان هیچ شکلی از فعالیت امکان ندارد. نیازف همچون همتای ازبک خود اسلام کریمف اجازه فعالیت به هیچ گروهی از بنیاد گرایان مسلمان را نمیدهد و میگوید که مذهب باید از سیاست جدا باشد. بنیادگرایان مسلمان در ترکمنستان فعال نیستند.

در ۲۱ ژوئن ۱۹۹۲ میلادی در انتخابات ریاست جمهوری که نیازف تنها کاندیدای آن بود وی بنا به اطلاعات رسمی ۹۹٫۵٪ از ۹۹٫۸ درصد آرا را به خود اختصاص داد و از سوی مردم تأیید گردید و در

مختلف. نمایندگان مجلس و اعضا کابینه دولت. نیازف تلاش میورزد با پیشبرد شوراهای مردم رقابت قبایل را در ترکمنستان خنثی نموده و سهیم نمودن همه آنها را در زندگی سیاسی کشور مینا سازد.

نیازف با وجود آزادیهای قید شده در قانون اساسی کشور پنهان نمی سازد که درک وی از دمکراسی و آزادی انطباقی با درک غربی از این مقولات ندارد. بنا به درک نیازف در کشورهای غربی پایه و اساس دمکراسی و آزادیها بر اساس فعالیت احزاب مخالف نهاده شده است ولی برای کشورهای همانند ترکمنستان حاکمیت قدرتمند و قوانین مستحکم لازم است. ولیکن اجرای قوانین مستحکم از سوی رژیم ترکمنستان از طریق سیستم امنیتی بسیار قدرتمندی صورت می پذیرد که جمهوری را به یک کشور پلیسی مبدل میسازد که در آن تجاوز به حقوق سیاسی در دستور روز قرار میگیرد. نیازف مدعی است که ملت ترکمن هنوز آماده پذیرش دمکراسی نمیشد. نیازف با دلیل قرار دادن تأمین ثبات و پیشگیری از دشمنی طوایف به سیادت و حاکمیت مطلقه در ترکمنستان حقایق می بخشد. از هرگونه فعالیت مخالفین جلوگیری نموده و مانع هرگونه پروسه گذار به دمکراسی و اقتصاد بازار میگردد. نیازف کشور را از جمهوری شوروی به یک حاکمیت مطلقه تبدیل نمود. وی سیاست حاکمیت قدرتمند را بیش از هر چیز از طریق کیش شخصیت پیش میبرد. با اعطای لقب و عنوان «ترکمن باشی» از نیازف در سراسر ترکمنستان تجلیل میشود. در همه مکانهای خدماتی و اداره جات دولتی و حتی در منازل خصوصی تصاویر رئیس جمهور آویزان است. تصاویر عظیم وی در مکانهای عمومی بر دیوارها و ساختمانها دیده میشود. خیابانها، کلخوزها و مؤسسات بسیاری بنام وی نامگذاری شده اند. مجسمه های نیازف در این کشور آسیای میانه جایگزین مجسمه های لنین شده و شهر را تزیین میکنند. صفحات اول روزنامه های ترکمنستان که تحت کنترل دولت میباشد هر روز با عکس رهبر ترکمنستان چاپ میشوند. روز توئد نیازف از سال ۱۹۹۲ میلادی از سوی

آسیای میانه، تحولات ....

یک « رهبر ملی »، احتیاج دارد که تحولات بزرگ جامعه را پیش ببرد.

نیازف در رابطه با کشورهای مستقل مشترک المنافع GUS میگوید که وی از جریان و پروسه همکاری و همپیوندی این کشورها حمایت میکند. لکن این همکاری باید بر اساس تساوی حقوق اعضا باشد. ترکمنستان در ۲۴ دسامبر ۱۹۹۳ میلادی به عضویت کامل این کشورها در آمد. در نشست عشق آباد این کشورها ترکمنستان را به عضویت پذیرفتند. بدین مناسبت بوریس یتسین و نیازف قراردادی را به امضا رساندند که بر اساس آن به ۲۰۰۰۰۰۰ روس ساکن این جمهوری حق دو شهروندی داده شد. یتسین ترکمنستان را سرزمین صلح نژادی و اجتماعی خواند.

زبان ترکمنی دوباره زبان رسمی کشور گردیده و حروف لاتین جایگزین حروف کریل شده است. رهبری ترکمنستان در نظر دارد که زبان روسی را دومین زبان رسمی کشور اعلام نماید تا بدین طریق از مهاجرت روسها که در اقتصاد ترکمنستان نقش مهمی دارند جلوگیری نماید.

موقعیت ویژه ترکمنستان بین کشورهای قدرتمندی همچون روسیه، ایران و ترکیه باعث گردیده که رهبری عشق آباد سیاست « بیطرفی مثبت » در پیش گیرد. نخست وزیر ترکمنستان ساحات مرادف میگوید که ترکمنستان از هم پیمانی با قدرتهای محلی دوری خواهد جست زیرا که این هم پیمانی باعث خدشه دار شدن استقلال جمهوری خواهد شد.

دهم ما مه ۱۹۹۴ ترکمنستان بعنوان اولین جمهوری آسیای میانه قرارداد همکاری با پیمان آتلانتیک شمالی را امضا کرد. رهبری ترکمنستان تأکید میکند که این کشور از یک سیاست خارجی بیطرفانه پیروی میکند و میخواهد که آسیای میانه به یک « منطقه ثبات » مبدل گردد. همکاری و تعاون با ناتو تضمینی برای توسعه سیاست مستقلانه ترکمنستان بحساب می آید.

(ادامه دارد)

بنظر من بایستی که روشنفکران ترکمن در خارج از کشور در جمع هاو محفلهای مختلف بر اساس برنامه های مشخص کرد هم آیند. باید که جو بی اعتمادی سیاسی شکسته شده و محور فعالیت ها و میدان عملهای خارج از کشور بحث و تبادل نظر کردند. در این راستا میتواند مبارزه برای حقوق بشر و دموکراسی از محورهای اساسی مبارزه ملی در خارج از کشور باشد. از این زاویه خواهد بود که ما ستمی را که بر ملت ما روا میروند نزد افکار بین المللی طرح نموده و از این طریق تلاش های خود در جهت حل مسئله ملی خود را گسترش دهیم و مسلما طرحهایی عملی در این رابطه نیز برای آینده جنبش ملی ارائه خواهد کردید. مسلم که در این راستا گرایشهای فکری و سیاسی مختلفی مطرح کردند و این امری طبیعی است. تلاش در جهت یکنواخت کردن افکار تلاشی بیهوده بوده و اصلا اینکه اگر ممکن نیز باشد خلاقیت ها را از بین خواهد برد. ولی مسئله مهم اینکه تجربیات تلخ گذشته تکرار نشده و این افکار گوناگون در قضایی سالم و دوستانه و بر اساس منافع جنبش ملی ملتمان محورهای مشترک یافته و فعالیتهای مشترک باهم داشته باشند. هیچکس و هیچ جریانی حق ندارد که خود راه ولی فقیه، جنبش ملی قلمداد نماید. باید که بر اساس تجربیات گذشته در برخورد ها بر اساس اعتماد و احترام متقابل عمل شود. این یکی از مهمترین شرطهای پیشرفت یک جنبش بطور عام است. ماقط و فقط بر اساس نیرو و توان خود میتوانیم در پیشبرد جنبش ملی موفق باشیم. باید که مستقل بیندیشیم و با بیشترین نیروی خود وارد میدان شویم. موفقیت و پیروزی را تنها و تنها میتوان با نیروی همکاری، همگامی و وحدت عمل بدست آورد و این در اراده خود فرزندان ترکمن نهفته است. در این میان اگر شیوه مخربی نیز پیش آید فقط مایه تأسف بوده و مایه ناامیدی نخواهد بود. معتقدین به جنبش ملی راه خود و یاران خود را خواهند یافت.

متراد

خبر رسیده عکس العمل و حساسیت نشان داده میشود. این امر امید های فراوانی برانگیخت و در ادامه تشکلهای دیگری نیز صورت گرفتند. اما متأسفانه این تشکیلاتها هیچکدام در ادامه راه خود موفق نبودند. این میتواند دلایل متعددی داشته باشد. تشکیلات مستقل یک جنبه مهم قضیه بوده و هست ولی تنها جنبه قضیه نیست. مسئله برسر مضمون و محتوای این تشکیلات است. از جانبی دیگر از آنجاییکه این نیروهای روشنفکر ترکمن آموزش دیده مکتبهای بودند که دموکراسی در آنها نهادی نبوده و عدم تحمل دگراندیش و باندهازی و توجیه مسائل از جنبه های برجسته آن بود. این تشکیلاتهای مستقل نیز بنا بر آن سیاقها بنا گردیده بودند علیرغم برخی جدیتهای و تلاشها در انتهای امر ناموفق بودند. البته این عدم موفقیت دلایل دیگری نیز دارد که در اینجا به آن نمی پردازم.

این نیروهای سیاسی ترکمن در خارج از کشور با توجه به شرایط کنونی جنبش ملی در داخل و خارج میتوانند و بایستی نقش مؤثری را ایفا نمایند. در مقایسه با سخت گیریها و فشارهای سیاسی و اقتصادی در داخل، نیروهای خارج از کشور میدان عمل بیشتری دارند. در این میان نکته مهم این که میدان عمل داخل و خارج هر چند در ارتباط با یکدیگر و در یک راستا هستند، متفاوت میباشد. این درک میدان عمل و وظایف در ادامه و تداوم فعالیت نیروها بسیار مؤثر است. باید که حامی و پشتیبان جنبش ملی بود. ما نمیتوانیم خود جنبش ملی در خارج از کشور باشیم. در گذشته بعضا این حدود و وظایف مخدوش گشته و در نتیجه باعث توهماتی میگردد. و این یعنی وظایف غیرقابل اجرا و غیرعملی برای خود قایل شدن بود که چون عملی نیز نمیشد مسائل و مشکلات ویژه خود را به همراه می آورد. در این وضعیت کنونی بایستی که این مرزبندی در وظایف مشخص گردد. ما در خارج نمیتوانیم در عرصه های بسیاری فعال گردیم که در خدمت جنبش ملی خود قرار گیریم.

معرفی کتاب

« آتش بدون دود »

نویسنده : نادر ابراهیمی

انتشارات روزبهان سال ۱۳۷۱

کتاب آتش بدون دود اثر نادر ابراهیمی تنها رمان تاریخی است که تلاش میکند به نحوی ترکمنهای ایران را معرفی کند. نویسنده رمان تلاش میکند ترکمنها را نه به عنوان « یاغی، بغارتگر، شورش، و یا بازماندگان مغولها» معرفی کند. بررسی نکته به نکته وقایع تاریخی آن و یا انطباق رویدادهای آن از عهده این نوشته خارج است. زیرا که هدف ما تنها معرفی کوتاه و اطلاعاتی کتابهایی است که به ویژه راجع به ترکمنهای ایران توسط نویسندگان ایرانی و یا خارجی به نگارش درآمده است. رمان نادر ابراهیمی در هفت جلد نوشته شده است. کتاب اول « کالان و سولماز » کتاب دوم « درخت مقدس » و کتاب سوم « اتحاد بزرگ » نام دارند که توسط انتشارات روزبهان در سال ۱۳۵۲ به چاپ رسید. استقبال خوانندگان از این کتابها چنان بوده است که تاکنون سه بار در سالهای مختلف تجدید چاپ شده و این شاید به خاطر سریال معروف تلویزیونی آن بوده است که پیش از انقلاب در ایران به نمایش درآمده بود. کتاب چهارم « واقعیتهای پر خون » کتاب پنجم « حرکت از نو » کتاب ششم « هرگز آرام نخواهی گرفت » و بلاخره هفتمین و آخرین جلد آن « هر سرانجام » سرآغازی است « نام دارند که برای اولین بار در سال ۱۳۷۱ به انتشار درآمد. طرح روی جلد رمان از روی طره‌های مختلف قالیه‌های ترکمنی گرفته شده است. نویسنده کتاب بیست سال بر روی این رمان کار کرده و بسیاری از اوقات خود را روی نگارش آن صرف نموده است. نادر ابراهیمی که خود را « نیمه ترکمن » میداند و علاقه بی شائبه‌ای به ترکمنها و تاریخ آنان دارد تلاش نموده است که تاریخ ۱۲۰ ساله اخیر ترکمنها را در رمان خود انعکاس دهد. نادر ابراهیمی با فیلم و رمان « آتش بدون دود » در ایران شهرت خاصی کسب کرده است.

سو قصد به ...

بر اساس این قرارداد ترکمنستان ملزم است که افرادی را که به مذاق جمهوری اسلامی خوش نیاید به ایران تحویل دهد. سایه مرگ هم اکنون از آسمان ایران به سوی ترکمنستان روانه است و ترکمنستان هم همچون پاکستان، ترکیه جزو آن کشورهای همسایه قرار می‌گیرد که جولانگاه جاسوسان جمهوری اسلامی ایران گشته و به جان مخالفین سو قصد می‌شود. مقامات انتظامی و قضایی ترکمنستان باید تدابیری اتخاذ کنند که جان آقای ارزانش بار دیگر به خطر نیفتد. و عامل دستگیر شده بایستی علناً محاکمه گشته و در سازمانهای بین‌المللی باید علیه ترور جمهوری اسلامی ایران در عشق آباد شکایت شود. یک نکته هائز اهمیت در این جنایت آن است که جمهوری اسلامی تلاش کرده است که ترور توسط افراد بومی و محلی صورت بگیرد. تا این ترور، جنبه سیاسی نگیرد و مسئله‌ای شخصی قلمداد گردد. در اینجا باید این مسئله را هم باید خاطر نشان کرد که جمهوری اسلامی پس از استقلال جمهوریهای آسیای میانه بارها تلاش کرده است که در امور داخلی این جمهوریها دخالت کند. در این رابطه می‌توان به اخراج دیپلماتهای ایرانی و کارمندان سفارتخانه‌های ایران در تاجیکستان و آذربایجان اشاره کرد. در سال گذشته میلادی سه تن از افراد سفارتخانه ایران در دوشنبه پایتخت تاجیکستان از خاک این کشور به جرم جاسوسی و دخالت در امور داخلی کشور اخراج شدند. همچنین افراد زیادی از شهروندان این جمهوریها به جرم جاسوسی به نفع جمهوری اسلامی ایران دستگیر و مجازات شدند. تلاش جمهوری اسلامی در جهت نفوذ مذهبی در جمهوریهای آسیای میانه در پنج ساله اخیر استقلال این جمهوریها، عملاً به ناکامی انجامیده است و تاثیر آن

آنطوریکه گمان می‌رفت فقط در پخش کتاب قرآن و کتابها و جزوات تبلیغاتی دیگر و همچنین در استخدام جاسوسان و مزدوران جیره بگیر محدود شده است. جمهوری اسلامی ایران سعی می‌کند با پرداخت پول و هزینه زندگی امامان مساجد و برخی از روحانیون، نفوذ خود را در این جمهوریها بیشتر کند و نقشه‌های پلید خود را توسط این افراد به اجرا درآورد.

کمال

اعتراض انجمن‌ها و جمعیت‌های فرهنگی ترکمنهای مقیم اروپا در رابطه با سو قصد به جان ارزانش

انجمن فرهنگی سوئد و جمعیت فرهنگی ترکمنهای مقیم کلن در رابط با سو قصد نافرجام به جان آقای ارزانش اعتراض کردند و نامه اعتراضی خود را به سازمانها و مراجع بین‌المللی و ایرانی ارسال نمودند تا جنایت جمهوری اسلامی ایران افشا گردد.

در نامه‌ای که به دفتر ریاست جمهوری ترکمنستان ارسال کردید از آقای نیازوف رئیس جمهور ترکمنستان درخواست می‌شود که تدابیری در رابطه با تامین امنیت جان آقای ارزانش در ترکمنستان اتخاذ نماید. در این نامه همچنین خواسته می‌شود که محاکمه مجری سو قصد که هم اکنون توسط پلیس ترکمنستان دستگیر شده و در زندان به سر می‌برد به شکل علنی برگزار گردد.

نشست فوق العاده کشورهای
عضو اکو در عشق آباد

اخبار

سیزدهم ماه مه اجلاس دو روزه کشورهای عضو سازمان همیاریهای اقتصادی اکو در ترکمنستان گشایش یافت. این اجلاس بنا به درخواست ترکمنستان تشکیل شد. در سازمان همیاریهای اقتصادی اکو علاوه بر ایران، ترکیه و پاکستان جمهوری های آسیای میانه هم در آن عضو هستند. در اجلاس دوروزه فوق العاده، رهبران این کشورها شرکت کردند. هاشمی رفسنجانی رئیس جمهور ایران که چند روز پیش از گشایش اجلاس به ترکمنستان سفر کرده بود بخاطر فاجعه زلزله در ایران سفر خود را قطع کرد و به ایران برگشت. پیش از آن رفسنجانی از ماری و چارجو دیدار کرده بود و با نیازوف هم ملاقات یک ساعته ای در پشت درهای بسته داشت. در کشورهای اکو بیش از ۲۵۰ میلیون نفر زندگی می کنند و هدف آن فقط همکاریهای اقتصادی است. در اجلاس سال گذشته ایران سعی کرده بود این سازمان را به یک وسیله سیاسی تبدیل کند که با مخالفت اعضای آن بویژه اوزبکستان و قزاقستان مواجه شد و خطر شکاف در سازمان اکو با صرف نظر کردن ایران از سماجت خود برطرف شد.

وقوع زمین لرزه در دریاز خزر

فاجعه زمین لرزه در شهرهای بیرجند و قائن که منجر به کشته شدن بیش از چهار هزار نفر و به زخمی شدن هزاران نفر و همچنین به ویرانی دهها روستا و بخشی از شهرها انجامید. دامنه اش تا به تاجیکستان و اوزبکستان ادامه داشت. همزمان با آن زمین لرزه ای به شدت پنج ریشتر دریای خزر را تکان داد. مرکز آن در صد کیلومتری شمال شرقی پاکو پایتخت آذربایجان قرار داشت این زمین لرزه ویرانی و تلفات جانی به همراه نداشت.

نشست فوق العاده کشورهای
عضو اکو در عشق آباد

سیزدهم ماه مه اجلاس دو روزه کشورهای عضو سازمان همیاریهای اقتصادی اکو در ترکمنستان گشایش یافت. این اجلاس بنا به درخواست ترکمنستان تشکیل شد. در سازمان همیاریهای اقتصادی اکو علاوه بر ایران، ترکیه و پاکستان جمهوری های آسیای میانه هم در آن عضو هستند. در اجلاس دوروزه فوق العاده، رهبران این کشورها شرکت کردند. هاشمی رفسنجانی رئیس جمهور ایران که چند روز پیش از گشایش اجلاس به ترکمنستان سفر کرده بود بخاطر فاجعه زلزله در ایران سفر خود را قطع کرد و به ایران برگشت. پیش از آن رفسنجانی از ماری و چارجو دیدار کرده بود و با نیازوف هم ملاقات یک ساعته ای در پشت درهای بسته داشت. در کشورهای اکو بیش از ۲۵۰ میلیون نفر زندگی می کنند و هدف آن فقط همکاریهای اقتصادی است. در اجلاس سال گذشته ایران سعی کرده بود این سازمان را به یک وسیله سیاسی تبدیل کند که با مخالفت اعضای آن بویژه اوزبکستان و قزاقستان مواجه شد

اخراج ترکمنها از کرکوک و خانقین

ارتش ترکیه به کمک حزب دمکرات کردستان عراق تا عمق ۲۰۰ کیلومتری در شمال عراق برای سرکوب و کشتارکردهای طرفدار و اعضا حزب کارگران کردستان ترکیه PKK یورش آورد. دولت عراق ضمن اعتراض به این حمله ترکیه، ترکمنها و کردهای ساکن شهرهای کرکوک و خانقین را سوار بر کامیون کرده و در مرزهای تحت کنترل کردها رها نمود. بنابه اظهاراتی اخراج ترکمنها بدلیل حمایت مالی وسیع ترکیه از فرستنده های رادیویی و تلویزیونی است که در این منطقه به پخش برنامه و موسیقی ترکی میپردازند.

عدم بازپرداخت بدهی ها به
ترکمنستان

اوکراین در طی سالهای ۱۹۹۵-۱۹۹۲ در نتیجه خرید هفتصد هشتاد میلیون دلار گاز به ترکمنستان بدهی داشت. در سه ماهه اول سال جاری، ۱۹۹۷ میلادی این کشور ۲۲۰ میلیون دلار از ترکمنستان گاز خریداری کرد. ترکمنستان بارها سعی کرده است از طریق قطع صدور گاز خود و یا از طریق گفتگو هزینه گاز صادراتی خود را پس بگیرد. آخرین بار هم گفتگوهای نمایندگان ترکمن به جانی نرسید. زیرا طرف اوکراین از مذاکره پیرامون بازپرداخت بدهی به ترکمنستان سر باز زد. بحران اقتصادی هم اکنون دامنگیر اقتصاد اوکراین است و این کشور قدرت پرداخت بدهی های خود را از دست داده. بحران اقتصادی همچنین سبب گشته است که کرجستان نتواند ۲۵ میلیون دلار از بدهی سال ۱۹۹۶ و ۴۴۲ میلیون دلار از سه ماهه نخست ۹۷ را به ترکمنستان بپردازد.

روز کارگر جشن گرفته نمی شود

در تقویم رسمی سال ۱۹۹۷ میلادی روز کارگر یعنی اول ماه مه دیگر در ترکمنستان جشن گرفته نمی شود. حذف روز کارگر به عنوان روز جشن و تعطیل در ترکمنستان بنا به دستور نیازوف انجام گرفت. آخرین بار، اول ماه مه در سال ۱۹۹۲ میلادی در ترکمنستان جشن گرفته شد.

دیدار زولانا دبیر کل پیمان
آتلانتیک شمالی ناتو از
ترکمنستان

رہبر پیمان آتلانتیک شمالی ناتو در ماه
مه از جمہوریہای آسیای میانه قزاقستان ،
قرقیزستان و ترکمنستان کہ در طرح
مشترک این پیمان با این جمہوری ہا
تحت عنوان ، ہمکاری برای صلح ، شرکت
می کنند دیدار بہ عمل آورد . کشورہای
آسیای میانه برای کشورہای عضو ناتو
در گسترش این پیمان بہ سوی شرق از
اہمیت ویژه ای برخوردار هستند . زولانا
با رہبران این جمہوری ہا دیدار بہ عمل
آورد . تا با نظرات ایشان درباره موضوع
گسترش پیمان ناتو بہ سوی شرق آشنا
گردد . در دیدار با زولانا رئیس جمہور
ترکمنستان صفرمراد نیازوف تاکید
کرده کہ ترکمنستان از گسترش پیمان ناتو
بہ سوی شرق نگران نیست . نیازوف
ہمچنین گفت کہ این حق ہر کشوری
است کہ برای امنیت خود با ہر پیمانی
ہمکاری کند و یا عضو آن گردد .
روسہ با گسترش این پیمان مخالف
است . در اواخر ماہ آوریل یلتسین آشکارا
در دیدار ہمتای چینی خود جیانگ
تسمین از روسہ از این پیمان انتقاد
کرد .

امضای قراردادهای اقتصادی
میان کشورہای ایران ، ارمنستان
و ترکمنستان

نمایندگان سہ کشور قرار است در
ایروان پایتخت ارمنستان قراردادهای
تجاری ، بازرگانی ، بانکی و انرژی بہ
امضا رسانند . ہر سہ طرف قرار است
در زمینہ های حمل و نقل و افزایش
صادرات و واردات کالا مذاکرہ کنند .
مذاکرات بہ عمل آمدہ زمینہ را برای
امضای قراردادہا توسط وزرای خارجہ
ہر سہ کشور در آیندہ آمادہ ساخت .

حقوق بشر در ترکمنستان

سازمان جهانی حقوق بشر در لندن اعلام
کرد کہ نیازوف رئیس جمہور ترکمنستان
غیر مستقیم اتهامات این سازمان را مبنی
بر پایمال شدن حقوق بشر در
ترکمنستان پذیرفت . نیازوف گفته است
کہ دادگاہہای ترکمنستان افراد بی گناہ
را بجای جنایتکاران واقعی محاکمہ کردہ
اند . سازمان جهانی حقوق بشر از
نیازوف درخواست کرد کہ حکم مرگ را
در جمہوری ترکمنستان ملغی سازد . بنابہ
کزارش این سازمان در سال گذشتہ ۱۲۲
تن قاچاقچی و ۱۴ تن جنایتکار در
ترکمنستان محکوم بہ مرگ شدہ اند . آمار
واقعی بنا بہ ادعای سازمان مزبور بیشتر
از این تعداد است .

خط راه آہن ترکمنستان - ایران

در اولین سال بکارگیری خط راه آہن
عشق آباد - مشهد انتظار می رود کہ
پانصد ہزار مسافر از این امکان استفادہ
کنند و بیش از دو میلیون تن بار از
اقیانوس ہند ، چین ، آسیای میانہ و
ایران بوسیلہ این خط راه آہن انتقال
یابد . در نتیجہ روابط اقتصادی استانہای
مرزی مازندران و خراسان با ترکمنستان
و واقع شدن بسیاری از شہرہای مرزی
ایران در مسیر راہہای ترانزیتی باعث
گشتہ است کہ اقتصاد این مناطق رونق
یابد .

نمایندہ پاپ در ترکمنستان

دبیلما ۶۰ سالہ ایتالیایی لویجی کلاتہ از
سوی پاپ ژان پل دوم بہ عنوان نمایندہ
واتیکان در ترکمنستان انتخاب شد .
واتیکان در سال ۱۹۹۶ میلادی برای اولین
بار با ترکمنستان کہ اکثریت اہالی آن را
مسلمانان تشکیل می دہند روابط
دبیلماتیک برقرار کرد .

پاسخ بہ نامہ ہا :

دوست عزیز ، صبرلی ، بخشی از مطالب
و اخبار شما در این شمارہ از نشریہ ایل
گون بہ چاپ رسید . ما از ہمکاری شما
در آیندہ نیز با ایل گون کہ تریبونی
آزاد برای ہمہ است خرسند خواهیم بود .

بسیاری از دوستان چاپ نشریہ ایل گون
را تبریک گفتہ و اعلام ہمکاری نمودند .
ایل گون فصلنامہ است و ہر سہ ماہ
یکبار انتشار می یابد . ما بہ توبہ خود از
پشتیبانی امیدوارکنندہ دوستان بسیار
ممنون هستیم و در انتظار نظرات
انتقادآمیز و مثمرشان می باشیم . در
رابطہ با نام نشریہ کہ پارہ ای از
خوانندگان معنای آن را از ما خواستہ
بودند این توضیح زیر ضرور است .

IL-GÜN : , halk ,
jemagat , ilat . IL-GÜN
parahatlykmydyr ? (B.
Kerbabaýef Aýgytly ädim
) . İli m-günüm bolmasa ,
Aýym-Günüm dogmasyn
(Nakyl) .
[Türkmen Diliniň Sözlügi
Ashabat 1962]

A	А	N	Н
B	Б	Ñ	Нг
Ç	Ç	O	О
D	Д	Ö	Оу
E	Е	P	П
Ä	Ä	R	Р
F	Ф	S	С
G	Г	Ş	Ш
H	Х	T	Т
I	И	U	У
J	Ј	Ü	Уу
Ʒ	Ʒ	W	В
K	К	Y	Й
L	Л	Ʒ	Й
M	М	Z	З

مختومقلی فراغی شاعر ملی ترکمن

اسبان آخال تکه در صحرای ترکمن

سیل مهاجرت سیستانیها به منطقه ترکمن صحرا
دولت جمهوری اسلامی ایران تسهیلات فراوانی را برای سیستانیهایی که به ترکمن صحرا مهاجرت می کنند. قائل می گردد. احداث شهرک ده هزار نفری شهید بهشتی ، در خط فاصل روستاهای باغلی ماراما و ایمیر که بین آق قلا و کنبد قابوس واقع شده و همچنین احداث کشت صنعتی اطراف قراول تپه که در ده کیلومتری کنبد قابوس واقع گردیده و در آن بیش از پانصد خانواده سیستانی اسکان داده شده اند . از جمله تسهیلاتی است که جمهوری اسلامی ایران برای تشویق سیستانیها در جهت مهاجرت آنان به منطقه ترکمن صحرا به عمل می آورد .

دولت جمهوری اسلامی ایران در ادامه این طرح وام زمین و همچنین وام مسکن درازمدت در اختیار این افراد قرار میدهد. در نتیجه این سیاست دولت هجوم سیل آسای مهاجرین سیستانی به منطقه ترکمن صحرا هم اکنون ادامه دارد و در اطراف بسیاری از شهرهای ترکمن نشین شهرک های سیستانی نشین از طرف دولت احداث می گردد. در کلاله و اطراف آن (مزارع وسیع کشت صنعتی سابق که اکنون به ، اسلام دوست ، تغییر نام داده) در نتیجه این سیاست بیش از ده هزار خانوار سیستانی اسکان داده شده اند. در آتیه قرار است که دولت در اطراف داشلی برون طرح ایجاد شهرک سیستانیها را برنامه ریزی کند. تصویب این طرح هنوز به دلیل کسری بودجه دولت در مجلس به تعویق افتاده است.

ما تلاش خواهیم کرد که ایل کون يك تریبون آزاد ارائه نظرات در عرصه های مختلف زندگی اجتماعی گردد. در این راستا از انتشار مطالب ارسال شما خرسند خواهیم بود. چاپ مطالب ارسال با نام نویسنده آن بوده و لزوماً به معنی نایب آن از سوی جمع ایل کون نخواهد بود.
چاپ مطالب بزبان ترکمنی با حروف لاتین است و بایستی حتی المقدور تایپ شده ارسال گردد.